

**ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ В НЯКОЛКО УЧЕБНИКА/УЧЕБНИ
КОМПЛЕКТА ПО НОВОГРЪЦКИ ЕЗИК – КРИТИЧЕН И
СЪПОСТАВИТЕЛЕН АНАЛИЗ**

Калин Василев
(Нов български университет)

The purpose of the current article is to explore the phraseological units, excerpted from several textbooks in New Greek. The issue with the phraseological units and their place in the learning of the New Greek language is among the most widely discussed ones during the last decades. The majority of the researchers share the opinion that the phraseological units reflect the most specific characteristics of the mentality of a nation. This has been affirmed by our own observations on the frequency of the phraseological units during the research of textbooks and educational sets. This is why the inclusion of the phraseological units, which belong to the most active means of expression in the communication between the native speakers, would help to increase the effectiveness of the communicative approach in the foreign language teaching.

Проблемът с фразеологичните единици и мястото им в лексикалното богатство на всеки развит език е един от най-дискутираните през последните десетилетия. Както е известно, фразеологията е най-своеобразната част от изразното богатство на даден език и често създава затруднения при превода от един език на друг. Тя е този дял от науката за езика, който дава познания не само за самия език, но и за културата, историята, бита и духовните ценности на носителите на съответния език. Както отбелязва Калдиева-Захариева (Калдиева-Захариева, 2005, с. 17), фразеологията често бива определяна като „духовен речник“ и „съкровищница“ на езика и негова най-ярко оцветена с национален характер част.

Преди да преминем към изследваните от нас учебници/учебни комплекти, използвани за изучаване на новогръцки език в българските висши учебни заведения, ще се позовем на дефинициите на понятията „фразеология“ и „фразеологизъм/фразеологична единица“ в българската и чуждоезичната езиковедска

литература, където терминологията в тази област е неизяснена и предлага голямо разнообразие. Според Симеонидис (Συμεωνίδης, 2000, σ. 17) понятието „фразеологизъм“ бива въведено в европейските езици под влиянието на езиковеди от бившия СССР и чрез изследвания на лингвисти от бивша Източна Германия. Паралелно с „фразеологизъм“ обаче се използват и други термини, напр. в немския: *phraseologische Einheit* (фразеологична единица), *Phrasmus, Frasmus, Phraseolexem* (фразеолексема), *Phrasem* (фразема), *fixiertes Wortgefüge* (устойчива, предварително определена лексикална структура), *Idiom* (идиом) (Συμεωνίδης, 2000, σ. 16). Във френската научна литература се срещат понятията *phrase idiomatique*, *phrase figée* и *locution figée*, а в английската - *idiom*, *frozen expression* и *lexicalized phrase* (Μουστάκη, 1992, σ. 411). Подобна е ситуацията в гръцката лингвистична литература, в която се използват следните термини: *στερεότυπη (παρωμένη* или *τυποποιημένη) έκφραση* (или *φράση*), *ιδιωματισμός, ιδιωτισμός, ιδιωτισμική έκφραση, φρασεολογισμός* (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη και Ευθυμίου, 2006, σ. 10). В настоящата статия ще използваме термините „фразеологизъм“ и „фразеологична единица“ като синоними, които се срещат и най-често в българската езиковедска литература. Симеонидис (Συμεωνίδης, 2000, σ. 13) описва *фразеологизмите* като съчетания от лексеми, “чието значение не се определя от значението на компонентите, които ги съставляват, а е тясно свързано с новото цяло, което се получава”. Подобна дефиниция ни дават Анастасиади-Симеониди и Ефтимииу (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη και Ευθυμίου, 2006, σ. 10), според които *фразеологизмите* са “устойчиви съчетания от две или повече думи, т.е. съчетания, в които езиците нямат свободата да заместват думи с техни синоними или една структура с друга, и чието значение в общи линии не може да се предвиди, т.е. не е равнозначно на сбора от значенията на компонентите, които ги съставляват”. Най-подробно обяснение на понятието фразеологизъм обаче ни дава Ничева (Ничева, 1993, с. 7): „Фразеологичната единица е общоизвестна в даден речев колектив свръхсловна, разделно оформена, относително устойчива, възпроизводима езикова единица с единно значение, съставена от лексикални единици (думи), чието значение е повече или по-малко избледняло или напълно се е десемантизирило, близка (но не равна) семантично и функционално до думата; по структура фразеологичната

единица е словосъчетание или отворено (по-рядко затворено) изречение и по правило има ярка експресивност”.

Доста автори отнасят към фразеологията в широкия смисъл на думата и т.нар. пословици и поговорки. Симеонидис (Συμεωνίδης, 2000, σ. 19) ги определя като “...устойчиви изреченски структури с поучително съдържание и са обект на паремиологията”.¹ Подобна дефиниция ни дава и Бояджиев (Бояджиев, 2002, с. 301): „...кратки изразителни изречения, обикновено с назидателен характер, които имат буквален или преносен смисъл или само преносен“. Последният автор (пак там) причислява към устойчивите изрази и т.нар. поздравя и пожелания от речевия етикет като „да си жив и здрав“, „за много години“, „приятно прекарване“ и др.

Въз основа на изброените дефиниции за фразеологизъм, фразеологична единица, устойчиви словосъчетания и т.н. от страна на български и чуждоезични езиковеди, ще се опитаме да направим съпоставителния анализ на фразеологичните съчетания в учебниците/учебните комплекти по новогръцки език. Обект на изследване в настоящата статия са учебникът „Новогръцки език за начинаещи“/ «Τα νέα ελληνικά για αρχάριους» на Ст. Пороманска, учебните комплекти „Общувайте на гръцки“/ «Επικοινωνήστε ελληνικά» (първа, втора и трета част) на Кл. Арванитакис и Фр. Арванитаки и „Гръцки език“/ «Ελληνικά» (първа и втора част) на Г. Симопулос и др.² Предварителното ни изследване показва, че най-много фразеологизми има в учебника на Ст. Пороманска (92 на брой). Следват учебният комплект на авторския колектив Г. Симопулос и др. (72) и комплектът с най-малък брой фразеологични единици на Кл. Арванитакис и Фр. Арванитаки (68).

В учебника на Ст. Пороманска се срещат следните фразеологични единици: *είμαι μια χαρά*³ (добре съм, не се оплаквам, букв. „една радост съм“), *για πέταμα* (за боклука, не става за нищо, букв. „за хвърляне“), *κάθε αρχή και δύσκολη* (всяко начало е трудно), *καθαρός ουρανός αστραπές δε φοβάται* (ясно небе от светкавици не се бои), *Χαρά Θεού*

¹ Παροιμία (новогръцки език) - поговорка

² Информация за авторите (Пороманска, 2002; Арванιτάκης και Арβανιτάκη, 2010α; Арβανιτάκης και Арβανιτάκη, 2010β; Арβανιτάκης και Арβανιτάκη 2010γ; Σιμόπουλος κ.ά., 2010α; Σιμόπουλος κ.ά., 2010β) и заглавията на учебниците/учебните комплекти е дадена след края на статията в раздел „Учебници/учебни комплекти“.

³ При фразеологизмите, които нямат адекватен израз на български език, се дава тълкуванието и буквалният превод.

(прекрасно, много добре, букв. „Божия радост“), *ιδιαίτερη πατρίδα* (роден край, родно място, букв. „особена родина“), *ό,τι θέλει η ψυχή σου* (каквото пожелаеш, букв. „каквото ти душа иска“), *αργία μήτηρ πάσης κακίας* (бездействието е майка на всяко зло), *να είσαι/να 'στε καλά* (бъди жив и здрав/бъдете живи и здрави, букв. „да бъдеш/да бъдете добре“), *πέφτω στα χέρια κάποιου* (попадам в ръцете на някого), *ο χρόνος είναι χρήμα* (времето е пари), *σιγά-σιγά* (лека-полека, букв. „бавно-бавно“), *πιο κοντά είναι το στόμα μου, παρά το δικό σου* (всеки гледа своя интерес, букв. „по-близко е моята уста, отколкото твоята“), *εδώ που τα λέμε* (честно казано, ако трябва да сме откровени, букв. „тук, където ги казваме“), *κοίτα/κοίταξε να δεις* (виж сега, букв. „погледни да видиш“), *η αλήθεια και το λάδι πάντα βγαίνουν από πάνω* (на лъжата краката са къси, букв. „истината и олиото винаги излизат отгоре“), *ρίχνω μια ματιά κάπου* (хвърлям един поглед някъде), *τρώγοντας έρχεται/ανοίγει η όρεξη* (с яденето идва апетитът), *εις υγείαν/στην υγείά σας* (наздраве, букв. „в здравето ви“), *κύλησε ο τέντζερης και βρήκε το καπάκι του* (търкулнала се тенджерата и си намерила похлупака), *θα τα πούμε* (ще се видим, ще се чуем, букв. „ще си ги кажем“), *πηγαίνω μπροστά* (вървя напред, напредвам), *πάω πίσω* (вървя назад, изоставам), *πηγαίνω καλά* (вървя добре, добре съм), *δεν χωρούν δύο καρπούζια σε μία μασχάλη* (две дини под една мишница не се побират), *είμαι/βρίσκομαι στην άλλη όχθη του ποταμού* (на обратното мнение съм, букв. „намирам се на другия бряг на реката“), *τα καταφέρνω* (справям се, успявам, букв. „постигам ги“), *δεν κρέμεται η γνώση απ'τα γένια* (знанието няма нищо общо с възрастта, букв. „знанието не виси от брадата“), *τα μάτια σου δεκατέσσερα!* (очите ти да са на четири, букв. „на четиринадесет“), *λύνονται/κόβονται τα γόνατα κάποιου* (подкосяват се краката на някого, букв. „връзват се/режат се колената на някого“), *τραβάω τα μαλλιά μου* (скубя си косите), *αλλάζω την πίστη/τον αδόξαστο/τα φώτα/τα πετρέλαια/τα πέταλα κάποιου* (изкарвам душата/акъла на някого, букв. „сменям вярата/безславния/светлините/петролите/подковите на някого“), *μάτια που δε βλέπονται, γρήγορα λησμονιούνται* (очи, които не се виждат, бързо се забравят), *η μέρα έχει μάτια και η νύχτα αυτιά* (денят има очи, а нощта - уши), *ρωτώντας πας στην Πόλη* (с питане до Цариград се стига, букв. „питайки отиваш до Града“), *μου έρχεται στον νου κάτι* (нещо ми идва на ум), *παίρνω την καρδιά μου* (осъзнавам какво върша, букв. „вземам сърцето си“), *γυρίζει η καρδιά μου* (преобърна ми се сърцето, букв. „върти ми

се сърцето“), *Δεν είναι ο βίος Μάιος, ανθόσπαρτος δεν είναι* (животът не е само радост, има и горчилки, букв. „Животът не е само през месец май, не е осеян с цветя?“), *χρόνου φείδου!* (щади времето, пести времето), *ή με το γλυκό στο στόμα, ή με το πουγγί στο χέρι* (със сладки думи и с пари всичко се постига, букв. „или със сладко в устата, или с кесия в ръката“), *η αρχή είναι το ήμισυ του παντός* (началото е половината на всичко), *τα πολλά λόγια είναι φτώχεια* (многого думи олекват, букв. „многого думи са бедност“), *ανατέλλει/μεσουρανεί/δύει το άστρο κάποιου* (изгрява/заязва звездата на някого), *μια φορά κι έναν καιρό* (имало едно време, букв. „един път и едно време“), *όποιος είναι έξω απ'τον χορό, πολλά τραγούδια ξέρει* (който е извън проблема, много съвети дава, букв. „който е вън от хорото, знае много песни“), *είναι της μόδας* (на мода е), *κάνει ό,τι του καπνίσει* (прави каквото му скимне, букв. „каквото му изпуши“), *πρώτα-πρώτα* (преди всичко, най-напред, букв. „първо-първо“), *πρωί-πρωί* (рано-рано, по първи пегли, букв. „сутрин-сутрин“), *δεξιά κι αριστερά* (наляво-надясно, навсякъде), *τα χάνω* (губя ума и дума, букв. „губя ги“), *τετραγωνική λογική* (квадратна логика), *σκάω στα γέλια* (спуквам се от смях), *γελάει καλύτερα, όποιος γελάει τελευταίος* (който се смее последен, се смее най-добре), *κάνω καμάκι* (ухажвам, флиртувам, задявам някого, букв. „правя харпун“), *η αλήθεια είναι πικρότερη απ'το φαρμάκι* (истината е по-горчива от отровата), *με γεια (σου)!* (със здраве да го носиш – за нова вещ или дреха, букв. „със здраве ти“), *όσο-όσο/όσα-όσα* (на смешна цена, букв. „колкото-колкото“), *την παθαίνω* (загазвам, втасвам я, букв. „страдам я“), *στα καλά καθούμενα* (ей така, както си бяхме спокойни, както си седяхме, букв. „в добрите седящи“), *περνάει ο νους μου κάπου* (нещо ми минава през акъла, букв. „умът ми минава някъде“), *ο καλός φίλος στην ανάγκη φαίνεται* (добрият приятел в нужда се познава), *έχω στον νου/κατά νουν κάτι* (имам нещо на ум), *έλα, τώρα!* (хайде сега!, букв. „ела сега!“), *στο καλό!* (със здраве!, всичко хубаво!, букв. „в доброто!“), *όπως στρώσεις/έστρωσες, θα κοιμηθείς* (каквото посееш, такова ще пожънеш, букв. „както си постелиш, така ще спиш“), *καλά να (την) πάθεις!* (така ти се пада!, букв. „добре да (я) пострадаш“), *εκτός απροόπτου* (ако нещо непредвидено не се случи, букв. „освен непредвидимото“), *όπως και να το κάνουμε* (откъдето и да го погледнеш, букв. „както и да го направим“), *το κάτι άλλο!* (а, това е нещо друго!, букв. „нещото друго!“), *όποιος έχει την τύχη, του γεννάει και ο πετεινός* (който си има късмет, всичко му върви,

букв. „който има късмет, и петелът му снася“), *μηδέν εις το πηλίκον* (нищо и половина, кръгла нула, букв. „нула в частното“), *στον ίδιο παρονομαστή* (под един знаменател), *νιο φτωχό μη λυπηθείς* (не съжалявай млад бедняк), *εμένα μου λες;* (не на мене тия!, букв. „на мене ли казваш?“), *για καλή μου τύχη* (за мой късмет), *όποιος στα είκοσι δεν έχει νου, στα τριάντα ας μην προσμένει* (букв. „който на двадесет години няма акъл, да не го очаква на тридесет“), *παίρνω/αρπάζω/πιάνω φωτιά* (запалвам се, букв. „хващам огън“), *με το καλό* (всичко добро, на добър час, букв. „с доброто“), *μπρος γκρεμός και πίσω ρέμα* (хвърляй се, захващай се, букв. „отпред пропаст, а отзад дере“), *κάθε τόσο* (твърде често, букв. „всяко толкова“), *βγάζω/κερδίζω το ψωμί μου* (изкарвам си хляба), *ο καλός ο καπετάνιος στη φουρτούνα φαίνεται* (добрият капитан в бурята се познава), *θεμέλιος λίθος* (основен камък), *φέρ'επειν* (да речем, да кажем, букв. „носи да се каже“), *δεν κλείνω μάτι* (не мога да мигна, не заспивам, букв. „не затварям око“), *όπως και να'χει το πράγμα* (откъдето и да го погледнеш, букв. „както и да има нещото“), *πέρα για/ως πέρα* (изцяло, напълно, букв. „отвъд за/до отвъд“), *ίσα-ίσα* (напротив, букв. „равно-равно“), *στα χái μου* (приповдигнат съм, в облаците съм), *τρώω ζύλο* (ям дърво, гризкам дръвцето).

В учебния комплект на авторския колектив Г. Симопулос и др. се срещат следните фразеологизми: *είμαι μια χαρά* (добре съм, не се оплаквам, букв. „една радост съм“), *έτσι κι έτσι* (горе-долу, букв. „така и така“), *κάθε πότε;* (колко често?, букв. „всяко кога“), *με τα πόδια* (пеша, букв. „с краката“), *τα λέμε* (ще се видим, ще се чуем, букв. „казваме ги“), *κάπου-κάπου* (от време на време, чат-пат, букв. „някъде-някъде“), *πότε-πότε* (от време на време, чат-пат, букв. „кога-кога“), *να είσαι/να'στε καλά* (бъди жив и здрав/бъдете живи и здрави, букв. „да бъдеш/да бъдете добре“), *με γεια (σου)!* (със здраве да го носиш – за нова вещ или дреха, букв. „със здраве ти“), *ρίχνω μια ματιά κάπου* (хвърлям един поглед някъде), *καλώς τον/καλώς την* (добре дошъл/дошла, букв. „добре го/я“), *πρωί-πρωί* (рано-рано, по първи петли, букв. „сутрин-сутрин“), *παίρνω/αρπάζω/πιάνω φωτιά* (запалвам се, букв. „хващам огън“), *τέλος καλό, όλα καλά* (всичко е добре, когато свършва добре, букв. „добър край, всичко добро“), *εις υγείαν/στην υγείά σας* (наздраве, букв. „в здравето ви“), *τέτοιες ώρες, τέτοια λόγια* (за нещо, което става в неподходящ момент, букв. „такива часове, такива думи“), *σιγά-σιγά* (лека-полека, букв. „бавно-бавно“), *με το καλό* (всичко добро, на добър час, букв.

„с доброто“), *ανοίγω το στόμα μου* (отварям си устата, ставам бърбив), *πατάω γκάτσι* (давам газ, букв. „натискам газта“), *θα τα πούμε* (ще се видим, ще се чуем, букв. „ще си ги кажем“), *ζω στο περιθώριο* (маргинал съм, живея в периферията, изхвърлен от обществото, букв. „живея в полето на страницата“), *πέρα για/ως πέρα* (изцяло, напълно, букв. „отвъд за/до отвъд“), *γεια χαρά* (при среща и раздяла „здравей – здравейте“, букв. „здраве радост“), *τα πηγαίνω καλά με κάποιον* (в добри отношения съм с някого, букв. „вървя ги добре с някого“), *(από) πόρτα (σε) πόρτα* (от врата на врата, букв. „врата врата“), *(εύχομαι) περαστικά (σε κάποιον)* (пожелавам бързо оздравяване (букв. „преминаващи“ на някого), *τέλος πάντων* (както и да е, няма значение, букв. „край на всичко“), *δεν κλείνω μάτι* (не мога да мигна, не заспивам, букв. „не затварям око“), *πηγαίνω καλά* (вървя добре, добре съм), *φτηνά τη γλύτωσα* (евтино се отървах, букв. „евтино я отървах“), *έλα, τώρα!* (хайде сега!, букв. „ела сега!“), *είμαι στις/έχω τις μαύρες μου* (нямам настроение, черно ми е, букв. „в черните си съм/имаю черните си“), *τα καταφέρνω* (справям се, успявам, букв. „постигам ги“), *είμαι φωτιά και λαύρα* (огън и пламък съм, много съм напрегнат, букв. „огън и лавър съм“), *(και) μη χειρότερα!* (пред нещо неприятно: хубава работа, букв. „и не по-лошо!“), *(περνώ) ζωή και κότα* (живея като цар, букв. „прекарвам живот и кокошка“), *έτσι κι αλλιώς* (така или иначе), *άσ'τα να πάνε!* (карай да върви, букв. „остави ги да отидат!“), *για πέταμα* (за боклука, не става за нищо, букв. „за хвърляне“), *χάνω/κόβει το χρώμα μου* (губя цвят, губя си цвета), *τα βλέπω όλα μαύρα* (целият свят ми е крив, букв. „всичко го виждам черно“), *με το πρώτο του το γάλα* (още от зародиш, букв. „с първото си мляко“), *μου έρχεται στον νου κάτι* (нещо ми идва на ум), *χρόνια πολλά* (за много години, букв. „години много“), *βλέπω άσπρη μέρα* (виждам светлина, букв. „виждам бял ден“), *κοίτα/κοίταξε να δεις* (виж сега, букв. „погледни да видиш“), *είμαι στα χάλια μου* (жив зян съм, букв. „в лоша ситуация съм, съм в един хал, остави...“), *τραβάω τα μαλλιά μου* (скубя си косите), *καλά-καλά* (букв. „добре-добре“), *παίρνω χαμπάρι* (узнавам за нещо, получавам хабер, известие), *όποιος βιάζεται, σκοντάφτει* (който бърза – бавно стига, букв. „който бърза, се спъва“), *όποιος ανακατεύεται με τα πίτουρα, τον τρώνε οι κότες* (който се забърква със съмнителни неща, понася щети самият той, букв. „който се смесва с триците, го ядат кокошките“), *ο πεινασμένος καρβέλια ονειρεύεται* (гладна кокошка просо сънува, букв. „гладният вкусен хляб сънува“), *για*

γέλια και για κλάματα (да се смееш ли, да плачеш ли, букв. „за смехове и за плачове“), *με παίρνει ο ύπνος* (наляга ме дрямка, букв. „хваща ме сънят“), *είσαι στα (με τα) καλά σου;* (ти акъл имаш ли?, ти луд ли си?, букв. „в твоите добри ли си?“), *μια κουβέντα είπα!* (какво толкова казах?, букв. „една дума казах“), *καλή τύχη!* (успех!, късмет!, букв. „добър късмет“), *ξέρω το μάθημα νεράκι* (знам си урока като по ноти, букв. „знам урока водица“), *πατάω το πόδι μου κάπου* (кракът ми стъпва някъде, отивам някъде), *τα/τη σπάω σε κάποιον* (развалям си взаимоотношенията с някого, букв. „чупя ги/я с някого“), *το παίζω άνετος* (правя се на спокоен, че всичко ми е наред, букв. „играя го удобен“), *είμαι στην πρίζα* (под напрежение съм, на пангара съм, букв. „в щепсела съм“), *(κάποιος/κάτι) μου τη δίνει* (някой/нещо ме дразни, букв. „някой/нещо ми я дава“), *και καλά!* (букв. „и добре“), *δουλεύω σαν σκυλί* (работя като вол, букв. „като куче“), *κάτι πάει στραβά* (нещо върви накриво, нещо не е наред), *από στόμα σε στόμα* (от уста на уста), *παίρνω τους δρόμους* (хващам пътя, букв. „взимам пътищата“), *για καλή μου τύχη* (за мой късмет, букв. „за мой добър късмет“), *ρίχνω φως (σε μια υπόθεση)* (букв. „хвърлям светлина по даден въпрос“).

Учебният комплект на Кл. Арванитакис и Фр. Арванитаки включва следните устойчиви словосъчетания: *είμαι μια χαρά* (добре съм, не се оплаквам, букв. „една радост съм“), *έτσι κι έτσι* (горе-долу, букв. „така и така“), *εις υγείαν/στην υγείά σας* (наздраве, букв. „в здравето ви“), *τα λέμε* (ще се видим, ще се чуем, букв. „казваме ги“), *να είσαι/να 'στε καλά* (бъди жив и здрав/бъдете живи и здрави, букв. „да бъдеш/да бъдете добре“), *καλώς τον/καλώς την* (добре дошъл/дошла, букв. „добре го/я“), *στο καλό!* (всичко добро, на добър час, букв. „в доброто!“), *με γεια (σου)!* (със здраве да го носиш – за нова вещ или дреха, букв. „със здраве ти“), *κάθε πότε;* (колко често?, букв. „всяко кога“), *κάπου-κάπου* (от време на време, чат-пат, букв. „някъде-някъде“), *σιγά-σιγά* (лека-полека, букв. „бавно-бавно“), *χρόνια πολλά* (за много години, букв. „години много“), *πηγαίνω καλά* (вървя добре, добре съм), *χαλάω το χατίρι κάποιου* (развалям хатъра на някого), *όπως-όπως* (отгоре-отгоре, през куп за грош, букв. „както-както“), *με τα πόδια* (пеша, букв. „с краката“), *τα καταφέρνω* (справям се, успявам букв. „постигам ги“), *στην άκρη του κόσμου* (на края на света), *τρώγοντας έρχεται/ανοίγει η όρεξη* (с яденето идва апетитът), *εδώ που τα λέμε* (честно казано, ако трябва да сме откровени, букв. „тук, където ги казваме“), *θα τα πούμε* (ще се видим, ще се чуем,

букв. „ще ги кажем“), *κοίτα/κοίταξε να δεις* (виж сега, букв. „погледни да видиш“), *πώς και πώς* (букв. „как и как“), *έγινε καπνός* (чупи се, изчезна, букв. „стана дим“), *στο κάτω-κάτω* (в края на краищата, букв. „в долу-долу“), *καθένας με την τρέλα του* (всеки луд с номера си, букв. „всеки с лудостта си“), *όπως και να 'χει το πράγμα* (откъдето и да го погледнеш, букв. „както и да има нещото“), *κάθε τόσο* (твърде често, букв. „всяко толкова“), *στο τάκα-τάκα* (набързо, джаста-праста, букв. „в така-така“), *και του δικού σου/σας!* (и ти/вие да се ожениш/ожените!, букв. „и на твоето/вашето“), *χρόνια/καιρούς και ζαμάνια* (от сто години, от сума ти време, букв. „години/времена и замани“), *η ώρα η καλή* (щастлив семеен живот, букв. „часът добрият“), *είμαι/βρίσκομαι στα μαχαίρια με κάποιον* (на нож съм с някого), *όποιος βιάζεται, σκοντάφτει* (който бърза, бавно стига, букв. „който бърза, се спъва“), *σηκώθηκαν τα πόδια να δείρουν το κεφάλι* (когато се надигаш на бунт срещу висшестоящите, букв. „вдигнаха се краката, за да набият главата“), *όποιος ανακατεύεται με τα πίτουρα, τον τρώνε οι κότες* (който се забърква със съмнителни неща, понася щети самият той, букв. „който се смесва с триците, го ядат кокошките“), *ο βήχας και ο παράς δεν κρύβονται* (кашлицата и любовта не се крият, букв. „кашлицата и парата не се крият“), *ο ψεύτης και ο κλέφτης τον πρώτο χρόνο χαίρονται* (на лъжата краката са къси, букв. „лъжеецът и крадецът на първото време се радват“), *όταν θέλει η νύφη κι ο γαμπρός, τύφλα να 'χει ο πεθερός* (когато младоженецът и булката искат нещо, свекърът рязко да яде, т.е. тяхното желание е по-важно от неговото, букв. „когато булката и младоженецът искат, слепота да има свекърът“), *όλα του γάμου δύσκολα κι η νύφη γκαστρομένη* (всичката Мара втасала, само не се сресала, букв. „всичко на сватбата трудно и булката бременна“), *η πολλή δουλειά τρώει τον αφέντη* (от много работа се гърбавее, букв. „многого работа изязжда господаря“), *δούλεψε νιος να έχεις γέρος* (работи на младина, за да си добре на старини, букв. „работи млад, за да имаш старост“), *του πούλησε φύκια για μεταξωτές κορδέλες* (продаде му кон за кокошка, букв. „продаде му водорасли за копринени панделки“), *όποιος κρατάει τη γλώσσα του, σώζει την κεφαλή του* (дръж си езика зад зъбите, за да не пострадаш, букв. „който си държи езика, спасява главата си“), *όποιος έχει τα γένια, έχει και τα χτένια* (който има брада, си има и гребен), *τον πλούτο πολλοί μίσησαν, τη δόξα όμως κανένας* (всеки търси славата, букв. „мнозина намразиха богатството, но никой славата“), *«Κουμπάρε, φάε ελιές.» «Καλό είναι και το χαβιάρι.»* (когато човек се

задоволява с нещо малко – по-добре врабче в ръката, отколкото орел в небесата, букв. „Куме, яж маслини.“ „И хайверът е добър.“), *τα λίγα λόγια ζάχαρη, και τα καθόλου μέλι* (мълчанието е злато, букв. „малкото думи са захар, а без думи – мед“), *ο πρώτος ο εχθρός σου είναι ο εαυτός σου* (ти си враг на самия себе си, букв. "първият ти враг е твоето себе си“), *όπου ακούς πολλά κεράσια, να κρατάς μικρό καλάθι* (не отивай с голяма кошница за череши, букв. „където чуваш много череши, дръж малка кошница“), *ψωμί δεν έχουνε, ραπανάκια για την όρεξη ζητάνε* (цървули няма, а гайда иска, букв. „хляб нямат, а репички за апетита търсят“), *και του πουλιού το γάλα τρώνε* (и от птиче мляко пият), *η δουλειά ντροπή δεν έχει* (няма срамна работа, букв. „работата срам няма“), *η καλή δουλειά αργεί να γίνει* хубавите неща стават бавно, букв. „хубавата работа закъснява да стане“), *ή μικρός παντρέψου ή μικρός καλογερέψου* (или се млад жени, или се млад калугери), *η γλώσσα κόκκαλα δεν έχει και κόκκαλα τσακίζει* (езикът кости няма, а кости троши), *πήγε για μαλλί και βγήκε κουρεμένος* (отиде като лъв, върна се посрамен, букв. „отиде за вълна, а излезе обръснат“), *μ’έναν σμπάρο δυο τρυγόνια* (с един куршум два заека, букв. „с един изстрел два гълъба“), *το ένα χέρι πλένει τ’άλλο και τα δυο το πρόσωπο* (едната ръка мие другата, а двете – лицето), *η φτώχεια θέλει καλοπέραση* (може да сме бедни, но добре си прекарваме, букв. „бедността иска охолен живот“), *όποιος δε θέλει να ζυμώσει, πέντε μέρες κοσκινίζει* (както си постелиш, така ще легнеш, букв. „който не иска да меси, пет дена пресява“), *θέλει και την πίτα ολόκληρη και το σκυλί χορτάτο* (иска и вълка сит, и агнето цяло, букв. „иска и питата цяла, и кучето сито“), *δανεικά και αγύριστα* (пито-платено, букв. „взето назаем и невъзвратимо“), *η καλή μέρα από το πρωί φαίνεται* (денят се познава по сутринта), *δώσε θάρρος στον χωριάτη και θ’ανέβει στο κρεβάτι* (пусни Тарльо под кревата, да се качи на кревата, букв. „дай кураж на селянина и ще се качи на кревата“), *ο καλός ο καπετάνιος στη φουρτούνα φαίνεται* (добрият капитан в бурята се познава), *κάλλιο πέντε και στο χέρι παρά δέκα και καρτέρει* (по-добре врабче в ръката, отколкото орел в небесата, букв. „по-добре пет и в ръката, отколкото десет и очаквай“), *νηστικό αρκούδι δε χορεύει* (гладна мечка хоро не играе).

По честотност в учебника «Новогръцки език за начинаещи» «Τα νέα ελληνικά για αρχάριους» на Ст. Пороманска преобладават следните фразеологизми: *θα τα πούμε*

(13),⁴ σιγά-σιγά (4), τα καταφέρνω (4), στο καλό (4), πηγαίνω καλά (3), είμαι μια χαρά (3), να είσαι (να' στε) καλά (3), χαρά Θεού (3), είναι της μόδας (3). В учебния комплект «Общувайте на гръцки» «Επικοινωνήστε ελληνικά» (първа, втора и трета част) на Кл. Арванитакис и Фр. Арванитаки по честотност преобладават следните фразеологизми: та καταφέρνω (9), είμαι μια χαρά (7), πηγαίνω καλά (7), κάθε πόте (7), εις υγείαν (5), έτσι και έτσι (4), χρόνια πολλά (4), καλώς τον (την) (3), κάθε τόσο (3). По честотност в учебния комплект «Гръцки език» «Ελληνικά» (първа и втора част) на Г. Симопулос и др. се подреждат следните фразеологизми: είμαι μια χαρά (30), πηγαίνω καλά (12), θα τα πούμε (10), με τα πόδια (10), να είσαι (να' στε) καλά (9), καλώς τον (την) (7), χρόνια πολλά (6), та καταφέρνω (4), πρωί-пρωί (4), κάθε πόте (3). В трите системи се срещат следните фразеологизми с аналогична честотност в споменатите по-горе учебници и учебни комплекти (Ст. Пороманска, Кл. Арванитакис-Фр. Арванитаки, Г. Симопулос и др.): είμαι μια χαρά < добре съм, не се оплаквам (13-7-30), θα τα πούμε < ще се видим, ще се чуем (13-1-10), та καταφέρνω < справям се, успявам (4-9-4), πηγαίνω καλά < добре съм, добре ми вървят нещата (3-7-12). Цитираните фразеологични единици излъчват готовност за комуникация, позитивизъм, добронамереност, гостоприемство, характерни качества на гръцкото общуване. Тяхната честотност показва също и необходимостта от въвеждането на фразеологизмите в учебния процес, естествено, в зависимост от нивото на обучение и степента на трудност при усвояването им. Посочените по-горе често срещани в трите учебни системи фразеологизми не показват особена трудност в лексикално и граматическо отношение, което от своя страна позволява тяхното ранно въвеждане в учебния материал.

След всичко казано дотук можем да направим следните изводи:

- най-голям брой фразеологизми има в учебника на Ст. Пороманска, което доказва неговата комуникативност;
- в другите два учебни комплекта броят на фразеологизмите е съизмерим, но е по-малък в сравнение с тези от учебника на Ст. Пороманска;
- в учебния комплект на Кл. Арванитакис и Фр. Арванитаки, въпреки че има най-малко фразеологични единици, се появяват най-много пословици и

⁴ В скоби след фразеологичната единица е упоменат броят употреби.

поговорки. Едно от възможните обяснения на този факт е, че поради дефицита на фразеологизми в учебния комплект най-вероятно авторите са се опитали да развият комуникативната компетентност на обучаваните;

- в учебния комплект на Г. Симопулос и др. има най-малко пословици и поговорки в сравнение с другите два учебника;
- във всеки учебник/учебен комплект са застъпени фразеологични съчетания, като явно те са важна част от общата езикова компетентност на обучаваните, която следва да бъде развивана.

БИБЛИОГРАФИЯ

Бояджиев, Т. (2002). *Българска лексикология*. София: Анубис.

Калдиева-Захариева, Ст. (2005). *Проблеми на съпоставителното изследване на българската и румънската фразеология*. София: Марин Дринов.

Ничева, К. (1993). *Нов фразеологичен речник на българския език*. София: Св. Климент Охридски.

Анастасιάδη-Συμεωνίδη, Α., Ευθυμίου, Α. (2006). *Οι στερεότυπες εκφράσεις και η διδακτική της Νέας Ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας*. Αθήνα: Κώδικας.

Μουστάκη, Α. (1992). Το βοηθητικό ρήμα «είμαι» και και τα ρήματα που εναλλάσσονται με αυτό στις ιδιωτισμικές εκφράσεις στα νέα ελληνικά. *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα*, 13, 409-428.

Συμεωνίδης, Χ. (2000). *Εισαγωγή στην ελληνική φρασεολογία*. Αθήνα: Κώδικας.

УЧЕБНИЦИ/УЧЕБНИ КОМПЛЕКТИ:

Пороманска, Ст. (2002). *Новогръзки език за начинаещи*, второ преработено издание. Велико Търново: Ровита.

Αρβανιτάκης, Κλ., Αρβανιτάκη, Φρ. (2010α). *Επικοινωνήστε ελληνικά 1*, 21η ανατύπωση. Αθήνα: Δέλτος.

Αρβανιτάκης, Κλ., Αρβανιτάκη, Φρ. (2010β). *Επικοινωνήστε ελληνικά 2*, 21η ανατύπωση. Αθήνα: Δέλτος.

Αρβανιτάκης, Κλ., Αρβανιτάκη, Φρ. (2010γ). *Επικοινωνήστε ελληνικά 3*, 21η ανατύπωση. Αθήνα: Δέλτος.

Σιμόπουλος, Γ., Παθιάκη, Ειρ., Κανελλοπούλου, Ρ., Παυλοπούλου, Αγ. (2010α). *Ελληνικά Α': Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκη.

Σιμόπουλος, Γ., Παθιάκη, Ειρ., Κανελλοπούλου, Ρ., Παυλοπούλου, Αγ. (2010β). *Ελληνικά Β': Μέθοδος εκμάθησης της ελληνικής ως ξένης γλώσσας*. Αθήνα: Πατάκη.